Regional Refugee Response
for the Ukraine Situation

АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА: ДЖЕРЕЛА ДОХОДУ ТА ДОСТУП ДО РОБОЧИХ МІСЦЬ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ В СУСІДНІХ ДЕРЖАВАХ

Регіональна робоча група з гендерних питань (РРГГП) в рамках реагування на кризу в Україні, травень 2023 р

Цю аналітичну записку підготовлено ООН Жінки із залученням Міжнародної організації праці (МОП), Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), та CARE International з метою проведення аналізу поточної ситуації стосовно доступу до робочих місць (працевлаштування) та джерел доходу українських біженців і гендерно-диференційованого впливу відповідних можливостей на їхнє життя. Було розглянуто специфіку згаданого впливу з урахуванням територіального контексту (сусідні країни, які прийняли українських біженців – Молдова, Польща, Румунія, Словаччина, та Угорщина) на основі зібраних первинних та вторинних даних. Оскільки тематика цієї аналітичної записки розширена і включає питання, висвітлені у підготовленому РРГГП гендерному аналізі повномасштабного вторгнення Росії в Україну, розглядаються аналогічні приймаючі країни.[i] Ситуація з ВПО в Україні не входить до тематики, що висвітлюється в рамках цього аналізу, позаяк потрібно провести окреме дослідження відповідної динаміки та викликів на національному рівні. З огляду на швидкі зміни ситуації з українськими біженцями ця аналітична записка містить дані, зібрані до квітня 2023 року. Загалом, цей документ підготовлено для подальшого використання суб'єктами, які приймають відповідні рішення, в контексті гуманітарного реагування, а також організаціями, що працюють у сфері розвитку, державами, директивними органами, приватним сектором і донорами.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Після початку широкомасштабного вторгнення РФ в Україну у лютому 2022 року біля 13 000 000 осіб були вимушені залишити свої домівки – понад 5 000 000 отримали статус внутрішньо переміщених осіб, понад 8 000 000 – перетнули кордон України в статусі біженців.[ii] Європейський Союз (ЄС) оперативно відреагував на цю ситуацію – було прийнято рішення забезпечити надання тимчасового захисту (ТЗ) всім, хто прибуває з України до європейських держав.[iii]

Директива Ради Європейського Союзу від 20 липня 2001 року № 2001/55/ЕС про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та несення наслідків цього дає змогу державам-членам ЄС у найкоротший термін забезпечити відповідний захист та права для осіб, які потребують термінового захисту і уникнути перевантаження національних систем надання притулку у випадку масового прибуття переміщених осіб. Рішення ЄС про надання тимчасового захисту, підкріплене директивою, вважається найдієвішим і найбільш прийнятним у поточних безпрецедентних умовах інструментом.[iv] Аналогічне за своєю безпрецедентністю рішення було прийнято 1 березня 2022 року урядом республіки Молдова щодо надання тимчасового захисту українським біженцям, незважаючи на те, що країна наразі не є членом ЄС.[v] Станом на лютий 2023 року, **понад 4 800 000** біженців з України зареєструвались в системах тимчасового захисту на території Європи.[vi] Ініціатива щодо надання ТЗ є наочним підтвердженням успішної співпраці, обміну інформацією та гармонізованих прав у країнах-членах ЄС.[vii]

ПРОФІЛЬ УКРАЇНСЬКОГО БІЖЕНЦЯ

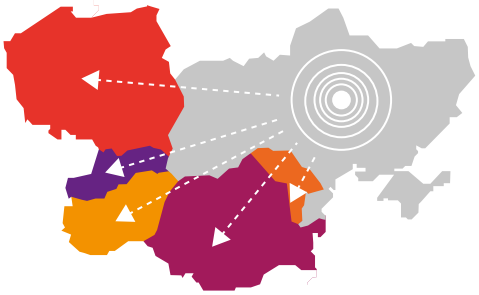

1: БІЛЬШІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ СТАНОВЛЯТЬ ЖІНКИ ТА ДІТИ

90% БІЖЕНЦІВ З УКРАЇНИ – ЖІНКИ ТА ДІТИ.[viii]

83% українських біженців у **МОЛДОВІ** - жінки та діти.[ix]

87% українських біженців у **ПОЛЬЩІ** - жінки та діти.[x]

77% українських біженців у **РУМУНІЇ** - жінки та діти.[xi]

83% українських біженців у **СЛОВАЧЧИНІ** - жінки та діти.[xii]

84% українських біженців в **УГОРЩИНІ** - жінки та діти.[xiii]

2: УКРАЇНСЬКІ БІЖЕНЦІ – РОЗПОДІЛ ЗА ВІКОВИМИ КАТЕГОРІЯМИ

Біля **половини** українських біженців, які перебувають в сусідніх країнах, що є членами ЄС, віком від 0 до 19 років.[xiv]

85% дорослого населення серед біженців - жінки.[xv]

2 750 000 біженців - особи працездатного віку.[xvi]

3: ЗАЙНЯТІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ ДО ВІД'ЇЗДУ З УКРАЇНИ [xvii]

Біля **63%** респондентів були працевлаштовані.

Більшість респондентів працювали **на повну ставку.**

Приблизно **1 з 5** респондентів мав статус або **самозайнятої особи,** або **підприємця.**

4: ОСВІТА ТА КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ ЗГІДНО ДАНИХ ДОСЛІДЖЕННЯ УВКБ ООН (СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 2022 РОКУ) [xix]

15% респонденток мали досвід роботи в **освітньому секторі.**

13% у сфері надання **професійних адміністративних послуг.**

8% у секторі **готельно-ресторанного бізнесу.**

7% жінок-респондентів мають досвід **проживання та харчування.**

43% респонденток мають **диплом магістра.**

20% опитаних жінок - диплом про повну **професійно-технічну освіту.**

35% респондентів мають **диплом магістра.**

17% опитаних чоловіків мають диплом про повну **професійно-технічну освіту.**[xix]

5: ФІНАНСОВА АКТИВНІСТЬ ЖІНОК ТА ДОСТУП ДО ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ (ДО ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ) [xx]

У 2021 році

78% жінок **перераховували або отримували електронні платежі.**

Власницями персональних рахунків серед жінок віком від 15 років були

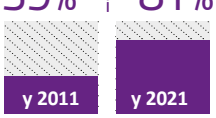

68% українок були власницями дебетових чи кредитних карток у 2021 році **38%** **у 2011 році.**

У графік 5 потрібно додати таке речення: до повномасштабного вторгнення Росії в Україну українські жінки мали високий рівень фінансової активності та доступу до фінансових послуг нарівні з іншими європейськими країнами.[xxi]

Вказана статистика допомагає зрозуміти загальну динаміку переміщення біженців, але слід зазначити, що у обраних для аналізу країнах **спостерігається суттєва нестача актуальних, легкодоступних та постійно оновлюваних даних щодо переміщення з дезагрегацією за гендером, віком, національністю/етнічною приналежністю, типом інвалідності та іншими релевантними показниками.** Текст цього документу підтверджує той факт, що, з огляду на комбінацію численних факторів, включно з гендером, біженці, які ідентифікують себе як жінки та дівчата, стикаються зі специфічними викликами і мають специфічні потреби. Гендерно-дезагреговані, інтерсекційні та контекстно-чутливі дані щодо руху біженців є вкрай важливими для забезпечення ефективного реагування на вказані виклики і потреби. Відповідно, наявність дезагрегованих даних щодо умов перебування біженців на території приймаючих країн також є важливою передумовою ефективного реагування.

РЕЗУЛЬТАТИ

Результати, представлені у наступних блоках, підготовлені з урахуванням аналізу вторинних даних і валідації, проведених ключовими надавачами інформації.[1] Зокрема, дані стосовно доступу до ринку праці, викликів і можливостей, пов'язаних з працевлаштуванням, кваліфікації та навичок українських біженців проаналізовані з урахуванням гендерної перспективи, через рік після початку повномасштабного вторгнення Росії.

Освітньо-кваліфікаційний рівень та можливості для працевлаштування

В той час як третина біженців з України наразі є працевлаштованими, більшість має посади, кваліфікаційні вимоги до яких є нижчими порівняно із тими, які вони мали до цього в Україні, при цьому серед частково зайнятих набагато більше саме жінок.[xxii] Згідно даних дослідження, проведеного Агентством ЄС з основоположних прав, українські біженці наразі влаштовуються на роботу, кваліфікаційні вимоги до якої є нижчими відносно здобутого ними рівня освіти та професійних навичок.[xxiii] Зазначено, що набагато більше жінок мають часткову зайнятість - 51% і 39% респонденток(-ів) відповідно.[xxiv] Наприклад, у **Польщі** – за даними Міністерства у справах сім'ї та соціальної політики Польщі - станом на кінець квітня 2023 року близько половини біженців виконували низькокваліфіковану роботу.[xxv]

Як зазначається в тексті цього документу, ця ситуація спричинена низкою факторів. По-перше, для регульованих та нерегульованих професій в **Угорщині** та **Румунії** і регульованих у **Молдові** та Словаччині, обов'язковим є відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень, що дає змогу працевлаштуватись у визначеному секторі, з відповідною верифікацією в Україні, або альтернативний еквівалент.[xxvi] З огляду на наявність перешкод, пов'язаних з документацією, біженці можуть шукати вакансії у нерегульованому секторі чи низькокваліфіковану роботу – часто ці перешкоди підсилюються додатковими факторами на кшталт догляду за дітьми чи іншими сімейними обов'язками.[xxvii]

Під час проведення Інтерв'ю з ключовими надавачами інформації (ІКНІ) представники молдовської ГО вказали на те, що виконання вимоги щодо документів є особливо проблематичним, оскільки наразі велика кількість підрозділів українських державних структур, які забезпечують надання адміністративних послуг громадянам – зокрема, видають такі документи – не функціонує; також до повномасштабного вторгнення деякі біженці виконували відповідні посадові обов'язки та функції (наприклад, менеджер у компанії) без офіційного оформлення чи підписання контракту.[xxviii] Більш того, українські біженці повідомляли про те, що стикаються з суттєвими труднощами в процесі визнання та встановлення еквівалентності освітньо-кваліфікаційного рівня.[xxix]

Ще один важливий аспект щодо працевлаштування, висвітлений представниками молдовських та словацьких ГО під час інтерв'ю: біженці не впевнені щодо тривалості свого перебування на території приймаючої країни.[xxx] Це не лише суттєво знижує їхні можливості в контексті працевлаштування, але й часто спонукає до пошуку вакансій із гнучкішим функціоналом та зобов'язаннями.[xxxi] Мова йде про низькокваліфіковану роботу – наприклад, вакансії у сфері торгівлі та сезонна зайнятість. Слід додати, що роботодавці можуть відмовляти українським біженцям у працевлаштуванні на короткий термін без точної інформації щодо тривалості їхнього перебування у відповідній країні.[xxxii]

Частка жінок і чоловіків, які вважаються неповно зайнятими

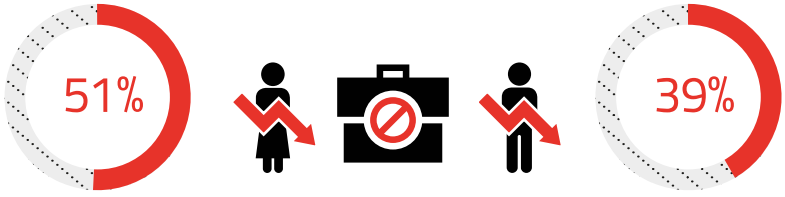

[1] Серед ключових надавачів інформації – Гендерний центр (Молдова), Центр політики, ініціатив та досліджень (PLATFORMA) і ГО зі Словаччини, представники якої висловили бажання зберегти анонімність.

Незважаючи на зусилля, мовний бар'єр є відчутною перешкодою

З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну неурядові організації (НУО), ГО та уряди приймаючих біженців країн підтримували на постійній основі організацію мовних курсів та тренінгів для біженців з України в рамках ініціативи для прискорення інтеграції українців у приймаючих громадах. Втім, саме знання мови залишається серйозною перешкодою для українських біженців у процесі працевлаштування. В той же час ситуація ускладнюється й через об'єктивні фактори – час, який потрібен для вивчення нової мови та, зокрема, відсутність у багатьох біженців чіткого розуміння щодо терміну подальшого перебування у приймаючій країні.

Знання мови є найвагомішою перешкодою для працевлаштування біженців з України згідно останньої доповіді УВКБ ООН.[xxxiii] 57% жінок і 67% чоловіків, які взяли участь у опитуванні УВКБ ООН (серпень-вересень 2022 року), визначили мову в якості бар'єру для працевлаштування в **Румунії** та 39% респонденток і 14% респондентів у **Молдові.**[xxxiv] Аналогічну відповідь дали 53% жінок і 63% чоловіків у **Словаччині** та 44% жінок у **Польщі**.[xxxv] Згідно з результатами останньої багатогалузевої оцінки потреб (БОП), проведеної УВКБ ООН спільно з угорським представництвом МОМ, саме мовне питання було визначено 40% респондентів **в Угорщині** як найсуттєвіша перешкода.[xxxvi] Під час інтерв'ю з представниками словацьких та молдовських ГО були визначені ключові фактори, що дають змогу біженцям з України знайти роботу - знання державної мови приймаючої країни та рішення залишитись на її території на тривалий період.[xxxvii]

Нерівні умови для жінок, які виконують обов'язки з доглядуj

Години на тиждень, витрачені на неоплачувану роботу

Ще до повномасштабного вторгнення Росії в Україну жінки виконували удвічі чи майже утричі більше неоплачуваної роботи (догляд та домашні обов'язки) - 24.6 годин на тиждень витрачається жінками на таку роботу порівняно з 14.5 годин, які виділяють чоловіки (згідно даних звіту ООН Жінки та CARE).[xxxviii] В Україні також збільшився обсяг неоплачуваної роботи, яка включає догляд, домашні обов'язки та волонтерство як для чоловіків, так і для жінок, оскільки через повномасштабне вторгнення система соціальних, медичних і освітніх послуг не функціонує належним чином.[xxxix] Помітно зросло навантаження у контексті домашніх обовязків та догляду, особливо для жінок, на біженців, які покинули Україну. Це підтверджується тим фактом, що, згідно опитування УВКБ ООН (серпень-вересень 2022 року), після виїзду з України збільшився відсоток жінок, які під час заповнення опитувальника визначили свій основний статус як «доглядальниця за особами на утриманні», «безробітна» або «інший тип діяльності, що не визначається як офіційне працевлаштування»[xl]

Нерівність у контексті неоплачуваної роботи є основним бар'єром для забезпечення економічної справедливості та прав жінок і дівчат, обмежуючи їхній потенціал щодо пошуку оплачуваної роботи та освітніх можливостей, активної залученості до політичного та громадського життя, а також може вкрай негативно вплинути на психічне здоров'я.[xli] Серед жінок, які заповнили опитувальник УВКБ ООН (серпень-вересень 2022 р.) та ідентифікували себе як безробітних, відсутність доступу до послуг з догляду за дітьми називають перешкодою для працевлаштування 8% жінок **у Молдові,** 5% - **у Румунії,** 14% жінок **у Польщі,** 9% - **у Словаччині.**[xlii] За даними останньої БОП, проведеної УВКБ ООН та МОМ, 35% опитаних жінок (які перебувають в **Угорщині**) назвали відсутність доступу до таких послуг суттєвою перешкодою.[xliii]

Частка жінок, які ідентифікують це відсутність доступу до догляду за дітьми є перешкодою для пошуку роботи

Кількість дітей, які навчаються в школах

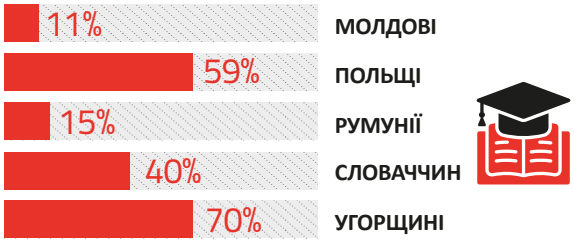

Згадана нерівність у розподілі навантаження в контексті догляду, що не дає змоги біженкам знайти роботу, характеризується певною мультивекторністю. За словами українських біженок, які перебувають в **Угорщині та Польщі,** догляд за дітьми, особливо за дітьми з особливими потребами, може стати причиною та погіршити наявні психологічні проблеми.[xliv] Доступ до послуг догляду за дітьми також може бути ускладненим, якщо мова йде про дітей дошкільного віку або дитина навчається за українською програмою в дистанційному форматі. Проблема з відсутністю опцій для забезпечення догляду за дітьми існувала у Словаччині ще до прибуття біженців і значно поглибилась після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, створюючи таким чином ще одну перешкоду для працевлаштування біженців, які зобов'язані піклуватися про дітей.[xlv] Уряди згаданих країн загалом гарантують доступ до освітніх послуг для всіх дітей-біженців. Згідно з результатами опитування УВКБ ООН (серпень-вересень 2022 р.), діти 11% респондентів у **Молдові,** 40% у **Словаччині** та 15% у **Румунії** навчаються у школах.[xlvi] 59% дітей у **Польщі**[xlvii] та 7 із 10 дітей в Угорщині відвідують школу.[xlviii] Крім того, 75% респондентів у **Молдові,** 84% у **Словаччині** та 85% у **Румунії** зазначили, що діти навчались за українською програмою за обраним дистанційним форматом.[xlix] Це означає, що на цей час матері не зможуть залишити своїх дітей у безпечних умовах для дистанційного навчання, ускладнюючи ситуацію з працевлаштуванням. Це може ще активніше спонукати біженців з України до пошуку роботи з гнучкими умовами та частковою зайнятістю – як правило, такі вакансії здебільшого передбачають виконання низькокваліфікованої роботи.

Хоча українці, які перебували в місцях колективного проживання, пробували організовувати догляд за дітьми самостійно, наприклад, у **Словаччині,** такі ініціативи не є достатньо поширеними, щоб повністю вирішити проблему нерівності під час виконання неоплачуваної роботи з догляду, з якою стикаються жінки.[l] З додатковими перешкодами доводиться боротись тим, хто доглядає за дітьми з обмеженими можливостями - наприклад, у Румунії біженці з України можуть отримати спеціалізовану підтримку для дітей з інвалідністю.[li] Однак, процес подання відповідної заяви та оцінки є доволі тривалим, що певним чином утримує біженців, які сподіваються повернутися в Україну, від ініціювання такої процедури.[lii]

Вплив проблем з організацією догляду за дітьми на жінок, які шукають роботу, також поглиблюється відповідними очікуваннями з боку суспільства та усталеними гендерними нормами щодо материнства та працевлаштування. У звіті, підготовленому ООН Жінки в 2022 році, йдеться про «стереотипи про правильних матерів», що є причиною обмеження виходу на ринок праці жінок, вимушених залишатись вдома з дітьми дошкільного віку.[liii] У звіті зазначено, що 65% опитаних чоловіків в Україні та інших країнах регіону погоджуються з твердженням, що для дітей дошкільного віку краще коли мама залишається із ними вдома. З такою думкою погодилися 55% респонденток. Крім того, проведені нещодавно дослідження ринку праці та динаміки працевлаштування підтверджують висновок про те, що гендерні розриви в цьому контексті є, як правило, більшими, коли в домогосподарстві є маленькі діти.[liv] Під час проведення УВКБ ООН і REACH дослідження у серпні-вересні 2022 року були визначені три основні причини безробіття біженців з України в Польщі: догляд за дитиною (24%), відсутність роботи (22%), декретна відпустка (16%).[lv]

Кількість людей з інвалідністю в домогосподарстві

Хоча проведено не так багато досліджень, сфокусованих насамперед на взаємозв'язку між нерівними умовами в роботі з догляду та доходами в домогосподарствах, де є люди поважного віку та люди з інвалідністю, може існувати подібна динаміка залежності, що є перешкодою для працевлаштування жінок. За даними БОП УВКБ ООН, 4% опитаних членів сімей у Молдові[lvi], 6% респондентів у **Словаччині**[lvii], 13% в **Угорщині**[lviii], 8% членів домогосподарств у **Польщі**[lix] та 12% опитаних членів домогосподарств у **Румунії** вказали, що щонайменше одна особа у домогосподарстві має інвалідність[lx]; значний відсоток цієї категорії складають особи віком від 60 років.

Обовязки з догляду в домогосподарствах, де є люди з інвалідністю та люди поважного віку, які потребують допомоги, можуть фактично передбачати навантаження повного робочого дня. У свою чергу, це може перешкоджати доглядальникам (найчастіше це саме жінки), у пошуку оплачуваної роботи. Крім того, у домогосподарствах, де є принаймні одна особа з інвалідністю або особа поважного віку, можуть бути понесені додаткові витрати на догляд, що підсилює стрес і водночас не дає можливість забезпечити фінансову стабільність.

Перешкоди в доступі до джерел доходу та можливостей працевлаштування поглиблюють ризики у сфері захисту та протидії гендерно-зумовленого насильства (ГЗН)

Відсутність доступу до інформації про можливі джерела доходу, допомогу по догляду за дітьми та відповідну документацію на додаток до мовних бар'єрів, включно з багатьма іншими факторами, посилюють ризики у сфері захисту для біженців з України під час перебування в сусідніх державах. Такі проблеми як безробіття, неофіційне працевлаштування та гендерний розрив у оплаті праці існували у сусідніх країнах ще до повномасштабного вторгнення Росії в Україну, поглиблюючи наразі перешкоди для біженців у пошуку та збереженні безпечних і прийнятних джерел доходу. Це, у свою чергу, підвищує вразливість біженців з України, особливо жінок, до різноманітних негативних явищ, включно з насильством, серед яких торгівля людьми, трудова експлуатація та гендерно-зумовлене насильство, а також сексуальна експлуатація. Деякі категорії є більш вразливими до цих ризиків, порівняно з іншими, включаючи, але не обмежуючись, біженців з України без особистих документів, представників ромської громади, ЛГБТКІАПП+, самотніх жінок і домогосподарства, якими опікуються жінки, що не мають доступу до послуг з догляду за дітьми та/або піклуються про членів родини, дітей (без супроводу), людей з інвалідністю та мешканців сільських населених пунктів.[lxi]

Згідно з результатами останнього БОП, проведеного УВКБ ООН та МОМ в **Угорщині** у листопаді 2022 року, 49% респондентів назвали відсутність доступу до **інформації про можливості працевлаштування та послуги** одним з головних викликів.[lxii] Відсутність інформації **обмежує біженців з України доволі вузьким спектром низькооплачуваних вакансій з неофіційним працевлаштуванням,** які в окремих випадках безпосередньо характеризуються експлуататорськими умовами, та без укладення відповідних угод чи соціальних гарантій.[lxiii] Крім того, оскільки доступ до більшості інформації про можливості працевлаштування забезпечується через такі соціальні платформи як Facebook і Telegram, спостерігається низький рівень контролю щодо дотримання відповідних норм та стандартів у сфері праці – для біженців це є додатковим ризиком у контексті можливої експлуатації.[lxiv] Аналогічні повідомлення про експлуатаційні умови праці були зафіксовані і в Румунії та Молдові, коли біженці з України отримували меншу заробітну плату та працювали більше годин. Ризики трудової експлуатації також пов'язані з мовним бар'єром, враховуючи те, що угоди часто не перекладаються українською мовою, а, наприклад, у **Румунії** багато інспекторів праці не володіють вільно мовою, якою користуються біженці з України, що ускладнює процес інформування та ідентифікації вказаних зловживань.[lxv]

Брак фінансових ресурсів впливає на доступ біженців з України до безпечного житла та харчування і підвищує ризики експлуатації. Згідно даних опитування, проведеного нещодавно Норвезькою радою у справах біженців, 68% біженців у **Польщі, Румунії та Молдові** повідомили, що не можуть задовольнити основні потреби – харчування, вода, одяг, житло та медичне обслуговування[lxvi] - і ця цифра сягає показника 100% для українських ромів, які перебувають в **Молдові.** У ситуації, коли біженці не можуть задовольнити свої основні потреби, в Угорщині та Польщі також було зафіксовано випадки трудової експлуатації та інші форми зловживань (в обмін на надання індивідуального житла).[lxvii] Водночас були зафіксовані повідомлення про різноманітні форми експлуатації та жорстокого поводження з особами, які перебували у місцях колективного проживання, включно із зовнішнім наглядом, потенційно шкідливими інтервенціями, перенаселеністю та відсутністю постійного доступу до житлових центрів.[lxviii]

Політика уряду, включно з невизнанням українських дипломів, може поглибити ті виклики і проблеми, з якими біженці стикаються в контексті задоволення своїх базових потреб. До прикладу, у **Словаччині однією** з перешкод є необхідність отримання ліцензії на роботу, що є доволі тривалою процедурою. Складність відкриття власного бізнесу в поєднанні з труднощами у сфері працевлаштування в Словаччині може значно ускладнити процес задоволення основних потреб біженців з України.

Саме через згадані вище перешкоди українські біженці можуть опинитись у важкому становищі, особливо жінки, що, у свою чергу, потенційно може спонукати їх до вибору некоректних механізмів подолання цих викликів. **Жінки частіше працевлаштовуються у неформальному секторі, включно з експлуатаційними форми праці на кшталт надомної роботи, залучення до секс-індустрії, порнографії або торгівлі людьми.**[lxix] Крім того, варто відзначити також **низький рівень обізнаності про алгоритми перенаправлення у кейсах ГЗН** та нестабільність нечисленних діючих програм, згаданих біженками в **Угорщині та Польщі**.[lxx] Доступ українців ромського походження, жінок і дівчат з інвалідністю та осіб з низьким рівнем грамотності до інформації про ГЗН є обмеженим, що є додатковою перешкодою для жінок, які хочуть отримати доступ до цих послуг з ризиком подальшого перебування у вразливому становищі.[lxxi]

Додаткова дискримінація представників ромської спільноти

Біженці з України вже стикаються з численними перешкодами, проходячи через відповідні процедури і процеси у приймаючих країнах. Для українських біженців, які представляють національні меншини, зокрема ромів, ситуація додатково ускладнюється. Дискримінація ромських громад і раніше була доволі поширеною проблемою у приймаючих країнах - **Молдові, Румунії та Словаччині.** Українські роми вимушені долати стикатись із викликами, що зумовлені не лише їхнім статусом біженців, але й фактом їхньої приналежності до маргіналізованої спільноти - наприклад, відсутність документів і низький рівень грамотності.

Ще до повномасштабного вторгнення у багатьох ромів в Україні не було особистих документів, які б підтверджували громадянство та факт проживання на території країни.[lxxii] Це обумовлено тим, що, згідно даних 2022 року, приблизно 10-20% із 400 000 ромів, які проживали в Україні, мали статус осіб без громадянства або могли набути такого статусу.[lxxiii] Через відсутність документів про державну реєстрацію цивільного стану і низький рівень грамотності, особливо серед жінок, повномасштабне вторгнення суттєво поглибило наявну дискримінацію, включно з можливістю працевлштування для ромів. І жінки, і чоловіки ромської національності відчули різке скорочення можливостей для отримання доходу, а деякі особи повідомляли про регулярні випадки дискримінації на ринку праці з огляду на їхнє етнічну приналежність та колір шкіри.[lxxiv] Така дискримінація перешкоджає інтеграції ромів у приймаючих громадах, що, у свою чергу, мінімізує їхній потенціал у контексті пошуку стабільного доходу. Наприклад, у нещодавньому звіті УВКБ ООН респонденти, які перебували у місцях колективного проживання, зазначали, що їх інформували про відсутність вакансій після того, як вони ідентифікували себе ромами.[lxxv] Крім того, відсутність доступу до послуг з догляду за дітьми створює додаткову перешкоду для працевлаштування жінок у **Молдові**[lxxvi], особливо для представників меншин на кшталт **ромів,** які стикаються з серйознішими проблемами під час пошуку джерел доходу через інтеграцію в громаді.[lxxvii] Враховуючи, що в таких країнах, як **Угорщина,** роми-біженці також повідомляли про труднощі з доступом до послуг підтримки, додаткові бар'єри у процесі пошуку можливостей для заробітку можуть провокувати додатковий стрес.[lxxviii] Бар'єри, з якими стикаються ромські громади, також обговорювались під час інтерв'ю з представниками ГО у Словаччині та Молдові. Представники цих організацій відзначили, що цикли зубожіння на рівні поколінь, пережиті

багатьма ромами, дуже ускладнюють процес виходу на офіційний ринок праці на додаток до проблем із доступом до робочих місць в контексті логістичного забезпечення та вивчення мови приймаючої країни, якщо вони цю мову ще не опанували.[lxxix] Згадане циклічне зубожіння, у свою чергу, також сприяє посиленню дискримінації під час в'їзду до приймаючих країн та перешкоджає отриманню доступу до житла і ринку праці. Наприклад, представник молдовської ГО зазначив, що під час координаційних заходів в рамках програми для молдавських сімей, які приймають біженців з України, деякі сім'ї були проти надання прихистку окремим представникам ромської громади та їхнім родинам.[lxxx]

Крім того, етнічна приналежність і її зв'язок із ширшим соціально-економічним контекстом можуть створювати бар'єри у сфері цифрової грамотності та доступу до цифрових рішень на додаток до проблем, з якими стикаються біженці із України.[lxxxi] Наприклад, обговорення у фокус-групах з ромами-біженцями в **Молдові,** проведені в рамках підготовки останнього звіту УВКБ ООН, продемонстрували, що багато жінок є неграмотними та/або не мають портативних електронних пристроїв.[lxxxii] Натомість роми, як правило, отримують необхідну інформацію від посередників громади, рівень довіри до яких дуже високий.[lxxxiii] Це особливо актуально з огляду на те, наскільки значущим компонентом реагування на вторгнення стала саме цифрова доступність ресурсів.

Фінансова підтримка для забезпечення доступу до джерел доходів та розширення відповідних можливостей

Незважаючи на наявну соціальну та фінансову підтримку і їхнє залучення до економічних процесів, біженки з України мають доволі низький рівень фінансової стійкості.[lxxxiv] Результати дослідження, проведеного в **Румунії та Молдові,** виявили, що більшість опитаних біженок з України не були готові зреагувати на надзвичайні ситуації фінансового характеру та не в змозі гарантувати виплату своїх довгострокових зобов'язань або влаштувати своє життя після повернення в Україну.[lxxxv] З огляду на ці виклики, одним із ключових факторів, що дає можливість біженцям з України задовольнити базові потреби і отримати доступ до джерел доходу, є **грошова або ваучерна допомога (ГВД).**

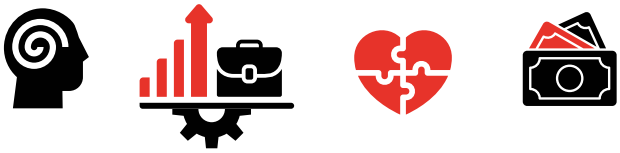

58% респондентів в **Угорщині** вказали на пріоритетність ГВД.[lxxxviii] Біженки в **Молдові** також зазначили про потребу в отриманні грошової допомоги. 77% респонденток, які заповнили опитувальник УВКБ ООН (серпень-вересень 2022 р.) у **Словаччині,** 74% в **Молдові,** 53% у **Польщі** та 36% у **Румунії** орієнтувались саме на соціальні виплати, включно з грошовою допомогою, а також виплати по безробіттю та житлові субсидії в поєднанні з іншими[2] джерелами доходу.[lxxxvii] За даними останнього звіту NRC та Upinion саме ця потреба згадується найчастіше біженцями у **Польщі, Румунії та Молдові,** однак для багатьох поки що залишається недоступною.[lxxxviii] Хоча виплата ГВД, за повідомленнями, встановлена в **Угорщині,** згідно звіту HIAS і VOICE за 2022 рік, немає чіткого розуміння як отримати доступ до цих виплат і не зафіксовано жодної інформації про отримання фінансової допомоги від угорського уряду.[lxxxix]

Окрім задоволення базових потреб - харчування, одяг, житло чи транспорт - програми ГВД також забезпечують більшу гнучкість і контроль над власним життям для біженців. Ці програми спрямовані не лише на задоволення базових потреб біженців з України, але також є цінною інвестицією, що може підвищити спроможність біженців до пошуку гідних джерел доходу. Це може підвищити впевненість та розширити спектр можливостей постраждалого населення в контексті самозабезпечення, безпосередньо впливаючи на їхнє психічне здоров'я та благополуччя і попереджуючи тяжіння до негативних стратегій подолання. Програми ГВД також можуть стимулювати економіку сусідніх держав, підтримуючи біженців інвестиціями в секторі сільського господарства, грантами для створення або розширення підприємств, промотування самозайнятості, в тому числі в цифровому секторі.

2 Інші джерела доходу, згідно даних дослідження УВКБ ООН (серпень-вересень 2022 року), включають заощадження, заробітну плату, дохід від самозайнятості, пенсії, інвестиції, страхові виплати, позики/кредити, перекази від родичів та друзів тощо.

КРАЩІ ПРАКТИКИ

Молдова, Польща, Румунія, Словаччина, та Угорщина внесли відповідні зміни до національного законодавства для забезпечення доступу до ринку праці для тих осіб, які офіційно зареєстрували всій статус бенефіціара тимчасового захисту згідно відповідної директиви ЄС **(у Молдові** така можливість є і у тих, хто не має відповідного дозволу на тимчасове проживання).[xc]

В **Угорщині, Румунії, Молдові та Польщі** біженці можуть працевлаштуватись без наявності відповідного дозволу.[xci]

У **Польщі** біженці мають доступ до безкоштовних консультацій щодо відкриття власного бізнесу в центрі (Дія.Бізнес у Варшаві); ця ініціатива започаткована НУО за підтримки українського уряду.[xcii]

Для біженців з України не є обов'язковою наявність статусу бенефіціара тимчасового захисту чи дозволу на працевлаштування, якщо вони планують офіційне працевлаштування в **Румунії** протягом перших 90 днів перебування на її території.[xciii]

Румунський уряд гарантує **доступ до освітніх послуг** для всіх дітей-біженців, незалежно від наявності статусу бенефіціара тимчасового захисту.[xcvi] Тобто, навіть якщо інші перешкоди на кшталт мовної можуть завадити дітям навчатись у румунських школах, така опція, тим не менш, доступна.

У **Молдові** команди мобільних бригад, що координуються місцевими НУО за підтримки ПРООН, надають біженкам, жінкам, які постраждали від ГЗН та його потенційним жертвам правову та психосоціальну допомогу у форматі консультацій, а також підтримку у зміцненні фінансової незалежності (професійно-технічне навчання, доступ до ринку праці чи самозайнятість).

Румунський уряд гарантує біженцям з України, які шукають роботу в нерегульованому секторі без наявності документів, які підтверджують їхній кваліфікаційний рівень та відповідний досвід, можливість працевлаштування на підставі отримання афідавіта від роботодавця. Цей документ засвідчує відповідність вказаної особи визначеним професійним вимогам та критеріям і відсутність фактів притягнення до відповідальності за злочини чи проступки, вчинення яких передбачає неможливість працевлаштування на конкретну посаду в Румунії.[xcv]

Вживаються ефективні заходи для промотування цифрових рішень, оскільки наразі для українських біженців є доступним широкий спектр безкоштовних програм та інструментів для **навчання, вдосконалення навичок та вивчення мов** у форматі онлайн. Наприклад, платформа Jobs for Ukraine, де пропонуються безкоштовні опції для самостійного опанування цифрових і технічних навичок для працевлаштування біженців з України.[xcvi]

У квітні 2022 року Європейська служба банківського нагляду внесла зміни до відповідних правил, діючи змогу біженцям з України відкривати типові банківські рахунки з пом'якшеними вимогами щодо персональної ідентифікації.[xcix] Більшість жінок, які перебувають на території приймаючих держав, змогли успішно відкрити банківські рахунки.

Цифрові коридори даних Міжнародної фінансової корпорації об'єднують надавачів кредитної інформації, фінансові інституції та галузевих експертів задля створення міжнародних кредитних історій, верифікації персональних даних та забезпечення транскордонного електронного доступу до даних банківських транзакцій.[xcviii] Це дасть змогу спростити доступ до фінансових послуг біженцям з України, які перебувають у приймаючих країнах.

Цей механізм обміну даними вже діє у кількох країнах, включно з **Польщею.**[xcix]

У Польщі, Молдові, Румунії та Словаччині, УВКБ ООН було організовано виплату грошової допомоги (щомісячно) біженцям.

Забезпечення підзвітності є завданням держави; приватний сектор відіграє ключову роль у підтримці фінансової стабільності переміщених осіб, зокрема у секторі IT. Визнаючи факт нестачі кадрів у галузі хмарних технологій, одна з компаній запустила онлайн-платформу для перепідготовки/підвищення кваліфікації українських біженців. З жовтня 2022 року програма пропонує різноманітні опції для навчання і менторства та забезпечує зв'язок випускників із понад 40 партнерами-роботодавцями з усього світу, які пропонують відповідні вакансії.[c]

У **Молдові** в рамках проєкту «Робота» пропонуються юридичні консультації та захист трудових прав біженців і членів приймаючих громад.[ci] Біженці можуть використовувати онлайн-платформу www.ida.md для інформування про будь-які випадки зловживань у сфері трудових відносин.[cii] Фахівці проєкту також розробили і розповсюдили спеціальний довідник з інформацією про трудові права біженців.[ciii]

У Словаччині місцева НУО SME SPOLU, за підтримки УВКБ ООН запустила IT-курси для жінок з метою опанування ними навичок та отримання нових знань про базові аспекти IT (робота з різними типами програмного забезпечення), щоб спростити в майбутньому вихід на ринок праці.[civ]

У Молдові Національне агентство зайнятості (NEA) організувало спільно з ПРООН п'ять ярмарків вакансій, де було представлено понад 3,500 можливостей для шукачів. Понад 2,000 осіб, включно з українськими біженцями, відвідали ці ярмарки. Представники приватного сектору, NEA та ПРООН були залучені до тематичних дискусій щодо можливостей та перешкод у доступі біженців до ринку вакансій та гідної праці.[cv]

З метою реагування на брак послуг по догляду за дітьми у **Молдові** за підтримки ПРООН було розроблено сертифіковану програму підготовки фахівців у сфері індивідуального альтернативного догляду (нянь); долучатись мають змогу як громадяни Молдови, так і біженці з України.[cvi]

На 67-ій сесії Комісії ООН зі становища жінок (CSW67) було визнано ключову роль технологій та інновацій на шляху до забезпечення гендерної рівності, що є актуальним для ситуації, у якій перебувають українські біженці. Висновки 67-ї сесії, схвалені державами-членами, є орієнтиром для урядів, приватного сектору, громадянського суспільства та молоді у контексті промотування повної та рівної участі і лідерства жінок та дівчат у процесах, пов'язаних із розробкою та використанням цифрових технологій й інноваційних рішень для забезпечення реалізації їхніх прав і задоволення потреб.[cvii]

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Те, як біженці з України відчули на собі ці зміни, значною мірою обумовлено гендерною природою кризи та, відповідно, гендерним компонентом бар'єрів, з якими вони стикаються – зокрема, мова йде про можливість біженців з України отримати доступ і забезпечити фінансову стабільність. Після ретельного аналізу згаданих бар'єрів ми можемо запропонувати низку рекомендацій для урядів сусідніх приймаючих країн, суб'єктів приватного сектору, НУО, громадських та міжнародних організацій[3] стосовно надання допомоги у подоланні цих бар'єрів.

Професійна кваліфікація

1. Уряди приймаючих країн продовжуватимуть та розширюватимуть пакети соціальної допомоги для біженців із забезпеченням паралельної інтенсивної мовної підготовки, курсів підвищення кваліфікації та визнання кваліфікаційного рівня для спрощення пошуку стабільних джерел доходу із зайняттям посад, які співвідносяться з практичним досвідом та рівнем підготовки конкретного кандидата.
2. гуманітарні суб'єкти забезпечать доступ до ринку праці, мовної підготовки, а також відповідні роз'яснення щодо правил та процедур працевлаштування. Ця інформація повинна розповсюджуватись через основні цифрові застосунки, а також через транзитні центри та шелтери.
3. Уряди приймаючих країн забезпечать сприяння формату часткової зайнятості в рамках чинного законодавства; рекомендовано розширити звільнені категорії частково зайнятих працівників для включення осіб з терміновими потребами у послугах з догляду за дітьми/утримуваними особами та осіб, які відвідують мовні курси чи проходять професійно-технічну підготовку з метою попередження небажання роботодавців наймати їх у форматі часткової зайнятості.
4. Уряди приймаючих країн пропонуватимуть спрощені та прискорені процедури визнання дипломів та інших документів, що засвідчують відповідний кваліфікаційний рівень, для українських біженців.
5. Уряди приймаючих країн та гуманітарні суб'єкти пропонуватимуть біженцям підтримку у здобутті відповідних акредитованих навичок та кваліфікацій у сфері цифрових технологій та здійсненні перекладу українських документів, що їх засвідчують.
6. Національні інститути з питань працевлаштування та професійно-технічного навчання приймаючих країн виділятимуть ресурси для забезпечення максимального узгодження потреб бізнесу з кваліфікаційним рівнем біженців з України.
7. Уряди приймаючих країн активізують залучення приватного сектору з метою розширення доступу до програм стажування, наставництва та менторства. В рамках чинних програм компанії повинні адаптувати програми з навчання на робочому місці і враховувати необхідність виділяти час щотижня на мовні курси.
8. Гуманітарні суб'єкти інтегруватимуть послуги у сфері ПЗПСП у структуру стабілізаційних інтервенцій для біженців з України. Це дасть їм змогу опанувати/вдосконалити навички та підвищити психічну стійкість для протидії низці стресогенеруючих факторів, що можуть суттєво знижувати здатність виконувати роботу, відтак підвищуючи мотивацію, продуктивність і результативність.

3 В рекомендаціях НУО, ГО та міжнародні організації включені до ширшого поняття «гуманітарні суб'єкти».

Можливості językowe

9 Уряди приймаючих країн та гуманітарні суб'єкти проводитимуть безкоштовні мовні курси (англійська та державні мови).

10 Уряди приймаючих країн та гуманітарні суб'єкти пропонуватимуть дистанційний формат мовних курсів з підвищенням їх доступності для осіб, які мають відповідні обов'язки з догляду і не мають змоги відвідувати заняття особисто, або тих, хто проживає у віддалених населених пунктах.

Послуги з догляду та підтримка

11 Уряди приймаючих країн забезпечать регулярний доступ до відповідних установ, де надаються послуги з догляду за дітьми, людьми поважного віку, особами з інвалідністю та особами з хронічними захворюваннями. Зокрема, в контексті догляду за дітьми, слід приділити особливу увагу приміщенням для дітей, які продовжують навчатись за українськими програмами в онлайн-форматі, щоб їхні опікуни/доглядальники мали змогу працевлаштовуватись.

12 Уряди приймаючих країн, гуманітарні суб'єкти та приватний сектор промотуватимуть співпрацю для забезпечення подальшого надання фахових та гідних послуг з догляду, що, у свою чергу, гарантуватиме стабільність надання – державою та приватним сектором – соціальних послуг.

13 Гуманітарні суб'єкти промотуватимуть відповідні ініціативи у сфері догляду – не лише ті, що пропонуються до участі біженцям з України, а й ті, що є постійно доступними та гендерно-чутливими. Якщо це можливо, згадані ініціативи повинні бути координовані самими українськими біженцями з метою підтримання один одного у пошуку послуг з догляду, враховуючи існуючі мережі та можливості.

Захист та гендерно-зумовлене насильство

14 Міністерства, які відповідають за сферу працевлаштування (аналоги Міністерства соціальної політики) у приймаючих країнах, ініціюватимуть вжиття відповідних заходів захисту, включно з регулярним моніторингом секторів з високим ризиком трудової експлуатації. Також слід масштабувати заходи з попередження і протидії торгівлі людьми, включно з гендерно-чутливими інформаційними кампаніями для біженців з України щодо ризиків та каналів для пошуку допомоги.

15 Суб'єкти, залучені до розробки стабілізаційних програм, повинні включати гендерний аналіз у свої проєкти, орієнтовані на обов'язки з догляду та гендерно-зумовлене насильство. Ці суб'єкти також повинні враховувати специфічні потреби та виклики, з якими стикаються біженці з України, зокрема жінки, роми та представники ЛГБТКІАПП+ спільноти.

16 Суб'єкти, залучені до розробки стабілізаційних програм, інтегруватимуть мінімізацію ризиків ГЗН у структуру цих програм, а також у процеси їх реалізації, моніторингу та оцінки для своєчасного реагування на ризики та загрози, пов'язані з ГЗН, і гарантування безпеки для бенефіціарів програм, зокрема жінок і дівчат. Таким чином можна суттєво покращити результати в окремих секторах.

17 Гуманітарні суб'єкти, які працюють у сфері попередження і протидії ГЗН, здійснюватимуть підготовку надавачів стабілізаційних послуг, які працюють безпосередньо із бенефіціарами, щодо попередження ГЗН та інформування про наявні механізми безпечного перенаправлення. Таким чином буде забезпечено своєчасний доступ для осіб, постраждалих від ГЗН, до найважливіших послуг у цій сфері, особливо тих, хто їх потребує, але не знає про існування подібних послуг чи не має такого доступу.

18 Роботодавці укладатимуть угоди тими мовами, якими володіють біженці з України, і гарантуватимуть їхню поінформованість про трудові права, що забезпечує приймаюча країна, та отримання доступу до них.

Підтримка меншин

19 Уряди приймаючих країн та гуманітарні суб'єкти пропонуватимуть цільову допомогу представникам ромської громади для підтримання їх потенціалу в контексті працевлаштування. Ці зусилля слід об'єднувати з ініціативами, метою яких є мінімізація ризиків у сфері захисту (дострокове припинення навчання, шлюб та вагітність).

20 Уряди приймаючих країн промотуватимуть політики соціальної інклюзії для боротьби з дискримінацією та зміцнення соціальної згуртованості на рівні громад.

21 Гуманітарні суб'єкти активно розповсюджуватимуть інформацію про доступ до послуг і прав серед представників ромської громади. З метою оптимізації цього процесу слід також врахувати специфіку отримання ромами (спосіб та канали) доступу до інформації, якій вони довіряють.

22 Уряди приймаючих країн усуватимуть перешкоди, з якими стикаються ромські біженці під час офіційної реєстрації статусу.

23 Гуманітарні суб'єкти залучатимуться до консультацій за участі представників ромської громади, зокрема жінок та дівчат-підлітків, для розуміння і вивчення їхніх потреб та подальшого їх врахування у процесі розробки гуманітарних програм.

Цифровий доступ

24 Уряди приймаючих країн та гуманітарні суб'єкти продовжуватимуть підтримувати жінок у вдосконаленні їхніх цифрових навичок, включно з проведенням тренінгів із фінансового менеджменту, електронної комерції, цифрової грамотності, кодування, онлайн-підприємництва та доступу до ринків.

25 Уряди приймаючих країн та гуманітарні суб'єкти промотуватимуть цифрову грамотність та підвищуватимуть доступність послуг для біженців з України, включно зі знаннями та технологіями, які потрібні для отримання електронних грошових переказів та адміністративних послуг у форматі онлайн, які надає український уряд громадянам, що перебувають на території приймаючих країн.

26 Уряди приймаючих країн, донори та приватний сектор промотуватимуть цифрові можливості для підприємництва і дистанційної роботи, зокрема для біженок, які в процесі переміщення та повертаються до України.

27 Уряди приймаючих країн та гуманітарні суб'єкти гарантуватимуть інклюзивність та спрощений доступ до цифрових послуг і ресурсів для всіх біженців з України, незалежно від рівня їхньої підготовки (технічної чи мовної), включно з особами з інвалідністю.

Дані та потреби дослідження

28 Суб'єкти, залучені до збору даних по біженцях з України, забезпечуватимуть регулярну дезагрегацію (стать, вік, інвалідність, етнічне походження та локація) і розповсюдження даних. Це дасть змогу провести інтерсекційний аналіз даних для розуміння комплексних потреб, перешкод і можливостей для українських біженців.

29 Окремих зусиль потребує розуміння потреб і перешкод, з якими стикаються роми-біженці.

30 Під час збору даних слід приділити особливу увагу збору надійної інформації щодо гендеру осіб, які керують домогосподарством – наприклад, формулюючи запитання таким чином, щоб було зрозуміло чи слід вважати чоловіків, партнерів та інших членів родини чоловічої статі особами, які керують домогосподарством в Україні.

31 Суб'єкти, залучені до збору даних, систематично розширюватимуть масштаб збору даних та моніторингу умов праці у секторах з високим ризиком неофіційного та сезонного працевлаштування (сільське господарство та готельно-ресторанний бізнес).

32 Уряди приймаючих країн покращуватимуть наявні статистичні дані щодо офіційного та неофіційного працевлаштування українських біженців, із забезпеченням їх повноти та, водночас, дезагрегації за статтю та сектором. Таким чином ми зможемо точніше ідентифікувати тренди і паттерни, які будуть використані відповідними суб'єктами для оптимальнішого реагування на потреби біженців з України.

33 Подальші зусилля у контексті збору даних слід спрямувати на розуміння ситуації з українськими чоловіками, які мають статус біженців, зокрема питання щодо незареєстрованих чоловіків, їхнього доступу до працевлаштування та послуг і як присутність чоловіків впливає на динаміку домогосподарства.

34 Суб'єкти, залучені до збору даних, заповнюватимуть основні прогалини щодо умов, у яких перебувають біженці з України, включно (але не обмежуючись) з:

a. Ситуацією із транспортуванням та доступністю робочих місць.
b. Зв'язком між вимогами до документів та перешкодами у працевлаштуванні.
c. Ресурсами, доступними для вивчення державної та англійської мов.
d. Відмінностями щодо доступу до фінансових інструментів та джерел і потреб між біженцями, які живуть у місцях колективного проживання/мають індивідуальне житло і тими, хто живе ближче/далі від великих населених пунктів.

35 Під час проведення подальших досліджень слід приділити увагу розумінню потреб молодих біженців, які перебувають на етапі переходу від навчання до працевлаштування, а також тих, хто не є працевлаштованим і не навчається. На основі цих даних потрібно розробляти та запускати спеціальні програми і політики з метою задоволення вказаних потреб – наприклад, через розширення можливостей для навчання та соціальну інклюзію.

36 Суб'єкти, залучені до збору даних та аналізу, і надалі досліджуватимуть вплив соціальних зсувів – збільшення кількості домогосподарств, якими керують одинокі матір/батько або жінки, де саме жінки несуть на собі весь тягар обов'язків з догляду за членами домогосподарства, координують та керують всіма процесами і генерують дохід.

Фінансова підтримка

37 Донори та уряди приймаючих країн забезпечуватимуть виплату грошової допомоги без будь-яких умов найвразливішим категоріям біженок з України, включно з ромами, ЛГБТКІАПП+ жінками, які стикаються з дискримінацією, жінками з інвалідністю, жінками з обмеженими фінансовими ресурсами та працівницям секс-індустрії.

38 Уряди приймаючих країн та гуманітарні суб'єкти сприятимуть фінансовій інклюзії біженок шляхом надання доступу до персональних банківських даних біженцям через кордон.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ТА КОМЕНТАРІ

i Регіональна робоча група з гендерних питань (2022) Робимо невидиме видимим: доказовий аналіз ґендерного аспекту в регіональних заходах реагування на війну в Україні. Доступ за посиланням https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/10/making-the-invisible-visible-an-evidence-based-analysis-of-gender-in-the-regional-response-to-the-war-in-ukraine

ii УВКБ ООН (2023) УВКБ ООН: через рік після початку повномасштабного вторгнення Росії наміри переміщених українців щодо повернення слабшають через безпекові ризики. Доступ за посиланням https://www.unhcr.org/news/press/2023/2/63f78c0a4/unhcr-year-russian-invasion-insecurity-clouds-return-intentions-displaced.html

iii Інфографіка (2023) Європейської Ради – тимчасовий захист ЄС для переміщених осіб. Доступ за посиланням https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/temporary-protection-displaced-persons/#:~:text=On%204%20March%202022%2C%20the,Bosnia%20and%20Herzegovina%20and%20Kosovo

iv Європейський Парламент (2022) Директива Ради Європейського Союзу від 20 липня 2001 року № 2001/55/ЕС про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та несення наслідків цього. Доступ за посиланням https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729331/EPRS_BRI(2022)729331_EN.pdf#:~:text=The%20EU%20Temporary%20Protection%20Directive%20%28Directive%202001%2F55%2FEC%29%20enables,six-monthly%20periods%2C%20for%20a%20maximum%20of%20another%20year

v Уряд Республіки Молдова (2023) Постанова № 21 від 18.01.2023 р. про надання тимчасового захисту переміщеним особам з України. Доступ за посиланням https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135260&lang=ro
УВКБ ООН (б.д.) Тимчасовий захист у Молдові. Доступ за посиланням https://help.unhcr.org/moldova/temporary-protection/

vi Європейський центральний банк (2023) Інтеграція українських біженців у європейський ринок праці. Доступ за посиланням https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2023/html/ecb.blog.230301~3bb24371c8.en.htm

vii Європейський Парламент (2022) Директива Ради Європейського Союзу від 20 липня 2001 року № 2001/55/ЕС про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та несення наслідків цього. Доступ за посиланням https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729331/EPRS_BRI(2022)729331_EN.pdf#:~:text=The%20EU%20Temporary%20Protection%20Directive%20%28Directive%202001%2F55%2FEC%29%20enables,six-monthly%20periods%2C%20for%20a%20maximum%20of%20another%20year

viii УВКБ ООН (2023) Українська ситуація. Доступ за посиланням https://reporting.unhcr.org/ukraine-situation

ix УВКБ ООН (2023) Координаційний форум з питань біженців у Республіці Молдова: типові тенденції. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/dataviz/248?sv=54&geo=10784

x EUROSTAT (2023) Рішення про надання тимчасового захисту за громадянством, віком та статтю – щомісячна статистика. Доступ за посиланням https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_ASYTPFM__custom_3502053/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=8e2878e4-92a8-4cba-b784-a4c2da69e7bf

xi Ibid.

xii Ibid.

xiii УВКБ ООН (2023) Регіональний захист: профілювання і моніторинг (ризики в контексті захисту та потреби українських біженців). Доступ за посиланням https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiZjYwMDFhMzMtMTJjZS00NzU1LTkzYzgtNTNhN2FiNjU3Y2RlIiwidCI6ImU1YzM3OTgxLTY2NjQtNDEzNC04YTBjLTY1NDNkMmFmODBiZSIsImMiOjh9

xiv ОЕСР (2022) Реагування на рівні політики. Україна долає політичні виклики: потенційний внесок українських біженців у ринок праці в приймаючих країнах ЄС. Доступ за посиланням https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/e88a6a55-en.pdf?

xv ОЕСР (2022). Потенційний внесок українських біженців у ринок праці в приймаючих країнах ЄС. Доступ за посиланням https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/the-potential-contribution-of-ukrainian-refugees-to-the-labour-force-in-european-host-countries-e88a6a55/

xvi ООН (2022) Україна: за даними МОП 4.8 млн робочих місць втрачено через війну. Доступ за посиланням https://news.un.org/en/story/2022/05/1118012

xvii УВКБ ООН (2022) Життя на паузі: наміри та перспективи біженців з України #2. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xviii Розрахунки ООН Жінки з даними, округленими до найближчих цілих чисел, на основі даних дослідження УВКБ ООН (2022) Життя на паузі: наміри та перспективи біженців з України #2. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xix Ibid.

xx Меган Бауманн та Соня Келлі (14.09.2022 р.) Українська біженська криза: фінансова інклюзія жінок стрес-тест на витривалість. Доступ за посиланням https://ssrn.com/abstract=4219262

xxi Ibid.

xxii УВКБ ООН (2023) Життя на паузі: наміри та перспективи біженців з України #3. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/99072

xxiii Агентство з фундаментальних прав ЄС (2023) Виїзд з України: досвід переміщених осіб у країнах ЄС. Доступ за посиланням https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-ukraine-survey_en.pdf

xxiv Ibid.

xxv ОЕСР (2023) Що ми знаємо про навички та перші результати виходу на ринок праці українських біженців. Доступ за посиланням https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/

xxvi Європейський орган з питань праці (2022). Європейським органом з питань праці завершено процес мапування у сфері забезпечення доступу до працевлаштування та соціальних гарантій для переміщених осіб з України. Доступ за посиланням https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

xxvii ОЕСР (2023) Що ми знаємо про навички та перші результати виходу на ринок праці українських біженців. Доступ за посиланням https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/

xxviii З Інтерв'ю із ключовими надавачами інформації (молдовські ГО), проведених Регіональним офісом ООН Жінки в Європі та Центральній Азії 10 квітня 2023 р.

xxix Anti-Slavery International і La Strada International (2023). Due diligence w zakresie praw człowieka odnośnie zagrożenia wysiedlonych pracowników współczesnym niewolnictwem. Dostępne na stronie https://www.antislavery.org/reports/human-rights-due-diligence-on-the-risks-of-modern-slavery-for-displaced-workers/

xxx З Інтерв'ю із ключовими надавачами інформації (молдовські ГО), проведених Регіональним офісом ООН Жінки в Європі та Центральній Азії у дистанційному форматі 6 і 10 квітня 2023 р.

xxxi Європейський Парламент (2022) Інформаційна записка спільного публічного слухання CONT-LIBE з представниками органів влади держав-членів на тему «Фінансова підтримка для українських біженців». Доступ за посиланням https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/740000/IPOL_BRI(2022)740000_EN.pdf

xxxii З Інтерв'ю із ключовими надавачами інформації (молдовські ГО), проведених Регіональним офісом ООН Жінки в Європі та Центральній Азії у дистанційному форматі 6 і 10 квітня 2023 р..

xxxiii УВКБ ООН (2023) Життя на паузі: наміри та перспективи біженців з України #3. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/99072

xxxiv Розрахунки ООН Жінки з даними, округленими до найближчих цілих чисел, на основі даних дослідження УВКБ ООН (2022) Життя на паузі: наміри та перспективи біженців з України #2. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xxxv Ibid.

xxxvi МОМ & УВКБ ООН (2022) Угорщина: мультисекторальна оцінка потреб (листопад 2022 р.). Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

xxxvii З Інтерв'ю із ключовими надавачами інформації (словацькі та молдовські ГО), проведених Регіональним офісом ООН Жінки в Європі та Центральній Азії у дистанційному форматі 6 і 10 квітня 2023 р.

xxxviii CARE & ООН Жінки (2022) Оперативний гендерний аналіз в Україні. Доступ за посиланням https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/05/rapid-gender-analysis-of-ukraine

xxxix Ibid.

xl Розрахунки ООН Жінки з даними, округленими до найближчих цілих чисел, на основі даних дослідження УВКБ ООН (2022) Життя на паузі: наміри та перспективи біженців з України #2. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xli CARE (2021) Маніфест Care: спільний заклик до вжиття заходів Коаліцією економічної справедливості та прав людини, ГО та молодими лідерами. Доступ за посиланням https://insights.careinternational.org.uk/publications/the-care-manifesto-a-joint-call-for-action-by-the-economic-justice-and-rights-action-coalition-civil-society-organisations-and-youth-group-leads

xlii Розрахунки ООН Жінки з даними, округленими до найближчих цілих чисел, на основі даних дослідження УВКБ ООН (2022) Життя на паузі: наміри та перспективи біженців з України #2. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xliii МОМ та УВКБ ООН (2022) Угорщина: мультисекторальна оцінка потреб (листопад 2022 р.). Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

xliv УВКБ ООН (очікується) "Виживаємо як можемо" – про ризики ГЗН і сексуальної експлуатації та наруги у контексті індивідуального і колективного проживання, джерел доходу та доступності для осіб, які залишили Україну: Угорщина і Польща.

xlv HIAS & VOICE (2022) Звіт про оцінку (Словаччина) – Очікуємо на закриття неба: безпрецедентна криза, з якою стикнулись жінки та дівчата, що втекли з України. Доступ за посиланням: https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

xlvi Розрахунки ООН Жінки з даними, округленими до найближчих цілих чисел, на основі даних дослідження УВКБ ООН (2022) Життя на паузі: наміри та перспективи біженців з України #2. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xlvii УВКБ ООН & REACH (2023) Польща: мультисекторальна оцінка потреб (2022) біженців з України. Доступно за посиланням https://reliefweb.int/report/poland/poland-multi-sectoral-needs-assessment-2022-refugees-ukraine

xlviii МОМ & УВКБ ООН (2022) Угорщина: мультисекторальна оцінка потреб (листопад 2022 р.). Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

xlix Розрахунки ООН Жінки з даними, округленими до найближчих цілих чисел, на основі даних дослідження УВКБ ООН (2022) Життя на паузі: наміри та перспективи біженців з України #2. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

l З Інтерв'ю із ключовими надавачами інформації (словацькі ГО), проведених Регіональним офісом ООН Жінки в Європі та Центральній Азії у дистанційному форматі 6 квітня 2023 р..

li CARE/SERA, Федерація ГО у секторі захисту дітей, Федерація соціальних послуг & Plan International (2022) Оперативний гендерний аналіз: українські біженці в Румунії. Доступно за посиланням: https://careevaluations.org/wp-content/uploads/RGA-Brief_Romania_Final_Clean.pdf

lii Ibid.

liii ООН Жінки & Фонд народонаселення ООН (2022) Базове дослідження стереотипів у країнах Східного партнерства. Доступ за посиланням https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2022-03/Analiticalpercent20Brief.pdf

liv Ibid.

lv CARE & ООН Жінки (2022) Оперативний гендерний аналіз в Україні. Доступ за посиланням https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/05/rapid-gender-analysis-of-ukraine
REACH & УВКБ ООН (2022) Польща: мультисекторальна оцінка потреб (2022) біженців з України. Доступ за посиланням: https://reliefweb.int/report/poland/poland-multi-sectoral-needs-assessment-2022-refugees-ukraine

lvi REACH & УВКБ ООН (2022) Молдова: мультисекторальна оцінка потреб, вересень 2022 р. Доступ за посиланням https://reliefweb.int/report/moldova/moldova-multi-sector-needs-assessment-september-2022

lvii REACH & УВКБ ООН (2022) Словаччина: мультисекторальна оцінка потреб, жовтень 2022 р. Доступ за посиланням https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-multi-sectoral-needs-assessment-october-2022

lviii МОМ & УВКБ ООН (2022) Угорщина: мультисекторальна оцінка потреб (листопад 2022 р.). Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

lix REACH & УВКБ ООН (2023) Польща: мультисекторальна оцінка потреб 2022. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/99419

lx REACH & УВКБ ООН (2023) Румунія: мультисекторальна оцінка потреб (грудень 2022). Доступ за посиланням https://reliefweb.int/report/romania/romania-multi-sector-needs-assessment-december-2022

lxi Регіональна робоча група з гендерних питань (2022) Робимо невидиме видимим. Доступ за посиланням https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/10/making-the-invisible-visible-an-evidence-based-analysis-of-gender-in-the-regional-response-to-the-war-in-ukraine
Сюзан Хофф, Еф'є де Вольдер (травень 2022) Попередження випадків торгівлі людьми серед біженців з України – оперативна оцінка ризиків та прогалин у системі протидії торгівлі людьми. Доступ за посиланням https://freedomfund.org/wp-content/uploads/UkraineAntiTraffickingReport_2022_05_10.pdf

lxii МОМ & УВКБ ООН (2022) Угорщина: мультисекторальна оцінка потреб (листопад 2022). Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

lxiii HIAS & VOICE (2022) Звіт про оцінку (Словаччина) – Очікуємо на закриття неба: безпрецедентна криза, з якою стикнулись жінки та дівчата, що втекли з України. Доступ за посиланням: https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

lxiv Anti-Slavery International та La Strada International (2023) Перевірка дотримання прав людини у контексті ризиків сучасного рабства для переміщених працівників. Доступ за посиланням https://www.antislavery.org/reports/human-rights-due-diligence-on-the-risks-of-modern-slavery-for-displaced-workers/

lxv Ibid.

lxvi Норвезька рада у справах біженців (2023) Приховані виклики: рік життя українських біженців у контексті вимушеного переміщення. Доступ за посиланням https://reliefweb.int/report/poland/hidden-hardship-one-year-living-forced-displacement-refugees-ukraine

lxvii УВКБ ООН (очікується) "Виживаємо як можемо" – про ризики ГЗН і сексуальної експлуатації та наруги у контексті індивідуального і колективного проживання, джерел доходу та доступності для осіб, які залишили Україну: Угорщина і Польща.

lxviii Ibid.

lxix Європейський орган з питань праці (2022) . Європейським органом з питань праці завершено процес мапування у сфері забезпечення доступу до працевлаштування та соціальних гарантій для переміщених осіб з України. Доступ за посиланням https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

lxxiii HIAS & VOICE (2022) Звіт про оцінку (Молдова) – Очікуємо на закриття неба: безпрецедентна криза, з якою стикнулись жінки та дівчата, що втекли з України. Доступ за посиланням: https://reliefweb.int/report/moldova/moldova-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

lxxiv УВКБ ООН (очікується) "Виживаємо як можемо" – про ризики ГЗН і сексуальної експлуатації та наруги у контексті індивідуального і колективного проживання, джерел доходу та доступності для осіб, які залишили Україну: Угорщина і Польща.

lxxv Ibid.

lxxvi Європейський Парламент (2022) Російська війна проти України: становище ромів, які залишили Україну. Доступ за посиланням https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729411/EPRS_ATA(2022)729411_EN.pdf
ООН Жінки & Міжнародна Благодійна Організація «Ромський Жіночий Фонд «Чіріклі» (2018) Права ромських жінок в Україні. Доступ за посиланням https://eca.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20ECA/Attachments/Publications/Country/Ukraine/ROMA_eng_Final-compressed.pdf

lxxvii Європейська мережа безгромадянства (2022) Інформаційна записка: особи без громадянства та люди, які ризикують втратити громадянство, що вимушено переміщені з України. Доступ за посиланням https://www.statelessness.eu/sites/default/files/2022-03/ENS%20Briefing%20-%20Stateless%20people%20displaced%20from%20Ukraine%20-%20March%202022_1.pdf

lxxviii CARE & ООН Жінки (2022) оперативний гендерний аналіз в Україні. Доступ за посиланням https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/05/rapid-gender-analysis-of-ukraine

lxxix УВКБ ООН (очікується) "Виживаємо як можемо" – про ризики ГЗН і сексуальної експлуатації та наруги у контексті індивідуального і колективного проживання, джерел доходу та доступності для осіб, які залишили Україну: Угорщина і Польща.

lxxx HIAS & VOICE (2022) Звіт про оцінку (Словаччина) – Очікуємо на закриття неба: безпрецедентна криза, з якою стикнулись жінки та дівчата, що втекли з України. Доступ за посиланням: https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

lxxxi Норвезька рада у справах біженців & Upinion (2023) Приховані виклики: рік життя українських біженців у контексті вимушеного переміщення. Доступ за посиланням https://upinion.com/wp-content/uploads/2023/02/hidden-hardship-1-year-living-in-forced-displacement-for-refugees-from-ukraine.pdf

lxxxii VOICE (очікується). Ми - роми: голоси, потреби та очікування ромських біженок.

lxxxiii War Child Holland (очікується). Потреби і вимоги у контексті доступу для ромських громад, які постраждали від вторгнення Росії.

3 Інтерв'ю із ключовими надавачами інформації (молдовські та словацькі ГО), проведених Регіональним офісом ООН Жінки в Європі та Центральній Азії у дистанційному форматі 6 і 10 квітня 2023 р.

lxxxiv 3 Інтерв'ю із ключовими надавачами інформації (молдовські ГО), проведених Регіональним офісом ООН Жінки в Європі та Центральній Азії у дистанційному форматі 10 квітня 2023 р.

lxxxv ООН Жінки (б.д.) Резюме: розширення цифрових можливостей жінок в рамках реагування на кризу та прискорення стійкого відновлення України. Доступ за посиланням https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2022-12/Summary_Digital%20Empowerment%20of%20Women.pdf

lxxxvi УВКБ ООН (2023) Паттерни переміщення, ризики в контексті захисту та потреби біженців з України. Регіональний аналіз у сфері захисту #2 Угорщина, Польща, Республіка Молдова, Румунія та Словаччина (квітень 2023). Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/100191

lxxxvii Ibid.

lxxxviii Меган Бауманн та Соня Келлі (14.09.2022 р.) Українська біженська криза: фінансова інклюзія жінок стрес-тест на витривалість. Доступ за посиланням https://ssrn.com/abstract=4219262

lxxxix Ibid.

xc МОМ & УВКБ ООН (2022) Угорщина: мультисекторальна оцінка потреб (листопад 2022). Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

xci Розрахунки ООН Жінки з даними, округленими до найближчих цілих чисел, на основі даних дослідження УВКБ ООН (2022) Життя на паузі: наміри та перспективи біженців з України #2. Доступ за посиланням https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xcii Норвезька рада у справах біженців & Upinion (2023) Приховані виклики: рік життя українських біженців у контексті вимушеного переміщення. Доступ за посиланням https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/hidden-hardship/hidden-hardship-1-year-living-in-forced-displacement-for-refugees-from-ukraine.pdf

xciii HIAS & VOICE (2022) Звіт про оцінку (Угорщина) – Очікуємо на закриття неба: безпрецедентна криза, з якою стикнулись жінки та дівчата, що втекли з України. Доступ за посиланням: https://reliefweb.int/report/hungary/hungary-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine-0

xciv Європейський орган з питань праці (2022) . Європейським органом з питань праці завершено процес мапування у сфері забезпечення доступу до працевлаштування та соціальних гарантій для переміщених осіб з України. Доступ за посиланням https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

Уряд Республіки Молдова (2023) Постанова № 21 від 18.01.2023 р. про надання тимчасового захисту переміщеним особам з України. Доступ за посиланням https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135260&lang=ro

xcv Європейський орган з питань праці (2022) . Європейським органом з питань праці завершено процес мапування у сфері забезпечення доступу до працевлаштування та соціальних гарантій для переміщених осіб з України. Доступ за посиланням https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

Visit Ukraine (б.д.) Молдова: працевлаштування українських біженців. Доступ за посиланням https://visitukraine.today/blog/308/moldova-employment-for-ukrainian-refugees#:~:text=You%20do%20not%20need%20a,Ukrainian%20are%20quite%20legitimate%20languages.

xcvi ОЕСР (2023) Що ми знаємо про навички та перші результати виходу на ринок праці українських біженців. Доступ за посиланням https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/

xcvii Допомога (2023) В'їзд до Румунії. Доступ за посиланням https://dopomoha.ro/en/entering-romania

xcviii HIAS & VOICE (2022) Звіт про оцінку (Румунія) – Очікуємо на закриття неба: безпрецедентна криза, з якою стикнулись жінки та дівчата, що втекли з України. Доступ за посиланням: https://reliefweb.int/report/romania/romania-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

xcix Європейський орган з питань праці (2022) . Європейським органом з питань праці завершено процес мапування у сфері забезпечення доступу до працевлаштування та соціальних гарантій для переміщених осіб з України (Румунія, липень 2022). Доступ за посиланням https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2022-07/RO-country-fiche-ela-national-measures-ukraine.pdf

c Jobs for Ukraine (2023) Навички для України. Доступ за посиланням https://jobs4ukr.com/skills

ci Європейська служба банківського нагляду (2022) Заклик до фінансовий інституцій та керівництва щодо забезпечення доступу до до фінансової системи ЄС. https://www.eba.europa.eu/eba-calls-financial-institutions-and-supervisors-provide-access-eu-financial-system

cii Міжнародна фінансова корпорація (2022) Українські біженці отримують доступ до фінансів через нові цифрові коридори даних. Доступ за посиланням https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/news_ext_content/ifc_external_corporate_site/news+and+events/news/ukraine-refugees-digital-data-corridor

ciii ООН Жінки (2022) Розширення цифрових можливостей жінок в рамках реагування на кризу та прискорення стійкого відновлення України. Доступ за посиланням https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2022-12/Summary_Digital per cent20Empowerment%per cent0of%2per centWomen.pdf

civ IT Skills 4U (б.д.) Доступ за посиланням https://itskills4u.com.ua/

cv Проєкт Робота (б.д.) Про нас. Доступ за посиланням http://dilo.md/eng

cvi Орган контролю за дотриманням прав працівників Республіки Молдова (б.д.). Доступ за посиланням http://www.ida.md/

cvii Проєкт Робота (б.д.) Інформація про трудові права для біженців. Доступ за посиланням https://dilo.md/book-ru

cviii SME SPOLU (2022) Про нас - історія. Доступ за посиланням https://smespolu.org/en/mission-and-history/

cix ПРООН (2022) Понад 3000 вакансій запропоновано на ярмарках, організованих спільно з ЄС та ПРООН. Доступ за посиланням https://www.undp.org/moldova/press-releases/more-3000-vacancies-were-offered-job-fairs-organised-eu-and-undp-support

cx ПРООН також співпрацює з Національною службою зайнятості для представлення нової професії "Надомний доглядальник(-ця) для дітей" у номенклатурі професій та розробки відповідних кваліфікаційних стандартів для працівників у сфері догляду за дітьми.

cxi ООН (2023) Після тривалих переговорів Комісія зі становища жінок завершила сесію 2023 року, ухваливши відповідні висновки щодо гендерної рівності та розширення можливостей у цифрову добу. Доступ за посиланням https://press.un.org/en/2023/wom2230.doc.htm

cxii УВКБ ООН (2023) УВКБ ООН: через рік після початку повномасштабного вторгнення Росії наміри переміщених українців щодо повернення слабшають через безпекові ризики. Доступ за посиланням https://www.unhcr.org/news/press/2023/2/63f78c0a4/unhcr-year-russian-invasion-insecurity-clouds-return-intentions-displaced.html